

Redactiunea

se afla in

Strat'a lui Leupoldu Nr. 44.

Articolul nefrancat nu se primesc... numai de la corespondintii regulari ai „Federatiunii.“

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune: Pre trei lune 3 fl. v. a. Pre siesse lune 5 „ „ Pre annulu intregu 10 „ „

Invitamu la renoirea prenumeratiunii si rogamu totodata pre o. d. restantiari, se aiba bunetate a-si rafui socotelele, pentru a potu si noi impleni mai cu inlesnire detorintile noastre.

R e d.

B.-Pest'a, 4 Nov. 1874. 23. Oct. 1874.

Camer'a deputatiloru in siedinti'a ieri a datu o eclatanta proba de conantia, resolutiune si fermitate de carer. Firesce, ca nu potemu aplicat te frumose atribute chiar' intregului pu; dar lu-aplicamu acelloru mem- ai sei, integri si devotati binelui licu, cari astadata sciura se desvolte

Er'a vorb'a de admiterea seu resgereea modificariilor draconice introe de putredulu corpu allu inaltei otocratie in nou'a lege electorale, care stfelu inca e destulu de unuresca. Foculu discutiunii s'a desvoltatu deosebire la §. 5. privitoriu la cen- zardeleanu. Au vorbitu min. Szapary, Romanu si Bonciu, toti trei contr'a modificarei, care tindea a reduce nume- rulu alegatoriloru (mai alessu romani) 8%.

Modificarea a fostu aperata de cei Kemény si unu Horváth.

Votarea inse a presintatu unu insantu tablou. Pentru modificarea gnatiloru s'a sculatu drept'a extrema, toti Deákistii si Lónyastii; gu- nulu inse a statu nemiscatu.

Contr'a modificarei votulu de nainte a Camerei deputatiloru, redicatu partid'a stangei extreme, aistii, cati-va deakisti mai liberali ministieriulu intregu.

Astufeliu majoritatea patentata a meriei, care de siesse anni de dille n'a a decatu o masina de votare in man'a vernulu, asta-data deveni perfida, si pacalita. Partidele liberale o nsersa c'unu plus de 27 voturi.

Din acestu incidentu „Hon“ face urmatoarea reflexiune: „Deca acesta a o fi fostu privita de vre-unu strai- acel'a de siguru nu-o se fi creditu, numitii mameluci, cari pana astadi au enutu tote faptele rele ale guver- ni, ocupa foteliile din drept'a Ca- rei, vediendu, ca astadi, candu gu- nulu s'a pusu se impedece unu actu utate, ace'a partida orba a devenitu tata si-a preferitu mai bine se sus- a interesele dynastiei Keményiane.“

Ne margnimu astadata la aceste ene reflexiuni, lasandu se vorbesca detaiatu despre acestu actu rapor- respectivu alu siedintieloru Came- pre care lu-publicamu mai la vale.

Ministrulu ung. de interne a ordi- la 10 juridictiuni din Transilvania, conscria alegatorii din mai multe one, pentru a se vedu, catu ar fi de nrlulu alegatoriloru, daca se iea de censulu de 14 fl 22 cr (cum a tu cas'a de diosu a dietei) si catu de

mare ar fi nrlulu loru dupa censulu de 18 fl, 48 cr. dupa cum cas'a magnati- loru a modificatu novel'a electorale?

In comunele din comitatele sub- semnate, in cari s'au facutu conscrierea, numerulu alegatoriloru la 1872 a fostu urmatoriulu:

Table with 6 columns: Comitatulu, In com., Pre basu vechulu dreptu, Pre basu locurilor de casa, Pre basu censulu, La olalta. Rows include Albei de diosu, Solnoculu int., Dobocoi, Albei de susu, Uniadorei, Clusiului, Cetatei de Balta, Turdei, Scaunulu Muresiului, Scaunulu Ariasiului.

In acele-si comune, dupa conscrip- tiunea facuta acum pre celle doue base amintite (censu. de 14 fl 22 cr si 18 fl 48 cr.) nrlulu alegatoriloru ar' fi urma- toriulu

Table with 6 columns: Comitatulu, In comune, Pre basu dreptulu vechu, Pre basu locurilor de casa, Pre basu censulu de 14 fl. 18 fl. 22 ar. 48 cr., La olalta pe basu censu- lui de 14 fl. 18 fl. 22 cr. 48 cr. Rows include Albei de diosu, Solnoculu int., Dobocoi, Albei de susu, Uniadorei, Clusiului, Cetatei de Balta, Turder, Scaunulu Muresiului, Scaunulu Ariasiului.

Din acestu conspectu se vede, ca in acele 79 comune diferinti'a pre bas'a censulu deosebitu este urmatori'a:

Alegatorii conscripi pre bas'a censulu la 1872 au fostu 939 Pre bas'a censulu de 14 fl 22 cr nrlulu alegatoriloru este acum 1151 Pre bas'a censulu de 18 fl 48 cr. nrlulu alegatoriloru este acum 635 La 1872 numerulu alegato- riloru din aceste comune a fostu 5437 Pre bas'a censulu de 14 fl 22 cr. nrlulu alegatoriloru ar fi 5543 Era pre bas'a censulu de 18 fl 48 cr. 5028

Prin urmare, pre bas'a censulu primitu de cas'a de diosu nrlulu alega- toriloru de pan'acum: 5437 s'ar im- multu cu 108, adeca cu 2%, era dupa modificatiunea casei de susu nrlulu din 1872 allu alegatoriloru din aceste co- mune s'ar imputiena cu 410.

Situatiunea esterna.

(d.) La timpulu seu am comuni- catu on. lectori fapt'a mârsiava prin carea Kullmann voli se ucidia pre dlu de Bismark. De atunci jacu misielulu in inchissore, pana se fini incuisitunea; la 29 Octobru st. n. in Würzburg din Bavari'a curtea juratiloru condamnâ pre atentatoru la inchissore de 14 anni si dupa aceea 10 anni se nu aiba dreptulu la onore. Procurorulu de statu a cerutu 15 anni de inchisore si

celli 10 anni in cari se nu pota avu onore asiâ dara numai unu anu i-s'a scadiutu la bietulu, de si avocatulu Geehrardt si alti medici renumiti constataru, ca Kullmann nu e cu tote mentile, si ca morbulu acesta e pentru densulu unu morbu familiaru, de ora-ce mosiulu seu a fostu nebulu, er' mama-sa a moritu de curendu in cas'a nebuni- loru. Dar' ce au ajutatu acestea ca-oe Bismark a diss'o, ca Kullmann e sane- tosu juriulu dar' nu potu dice contra, ca ce atunci autoritatea lui Bismark nu era mai pre sussu de catu santieni'a legei.

Dar' dlu de Bismark nu a finitu; abia i-se cura man'a cea atacata de Kull- man, si se si apuca de altu lucru. On- lectori si-aducu a mente de scandalulu, ce l'a provocatu principele cu ex-am- bassadorulu germanu de la Paris con- tele Harry Arnim. Se scie din nume- rulu trecut, ca contele fu eliberatu de prinsore, dupa ce medicii constataru, ca sanetatea i-e in periclu, dar' si atunci numai dupa ce depuse una cautiune de 100 mfi de taleri. Ce se va alege din tota affair'a, nu se scie. fora atata e cu- noscutu, ca Arnim dupa finire va in- tentâ lui Bismark processu pentru va- temarea onorei. In processulu acest'a nu va mai sta Bismark facia de unu Kullmann, ci facia de Arnim, si nu ca accusatoriu fora ca acensatu. Nocu acosa nu se scie, cene va fi judecatoriu; se pote inse intempla, ca si aici se stee au- toritatea cancelariulu preste justiti'a prussiana, dar' nu-i va folosi cancela- riulu nemicu, de ora-ce moralicesce a castigatu Arnim dejâ processulu; pre Bismark l'a condamnatu dejâ intrega opiniunea publica, ma! si in cercurile mai innalte — chiaru betranulu Wil- helm e indignatu pentru procedur'a cea fora tactu a principelui. Preste totu luandu, steu'a lui Bismark a inceputu a se inclina, acest'a o vede tota lumea si mai alessu din annulu acest'a, candu cancelariulu a intrebuintiatu tote mie- diele, ca se irriteze pre Franci'a se o mai apuce o data in teascu. De la recu- noscerea lui Serrano in coce dlu de Bis- mark a strigatu neincetatu, ca Franci'a sustiene pre Carliti cu totu soiulu de munitiuni, Franci'a deci vatema derap- tulu gentiloru; dar' intru acestea de la Krupp curgeau neincetatu tunuri pen- tru Carliti si marele diplomatu nu le vedea. Fia tote acestea! Lumea inse a invetiatu mente si nu se mai lasa trassa pre gliacia de dlu Bismark.

La alegerea mai strinsa, ce s'a templatu dominec'a trecuta in departe- mentulu Pas-de-Calais, a capetatu can- didatulu Bonapartistu sustienutu de re- gimu 84 mfi de voturi, er' cellu repu- blicanu numai 74 mfi. Legitimistii se portaru miserabilu. Republicanii pro- misseru legitimistiloru tote voturile, deca candidatulu loru Iguolenz de Ligne va adopta in programm'a sa republica numai pana la finitulu septe- natulu. De Ligne telegrafâ lui Cham- bord, dar' acest'a nu voli se primesca conditiunea; astu-feliu la o dou'a ale- gere 16 mfi de legitimisti trecuru in castrele bonapartistiloru. — Că reboni- ficare pentru acesta pierdere fia aici amintitu, ca in departementulu Oise can- didatii republicani se impacaru, promi- tiendu fia carele a renutiâ de la can- didatura in favorulu cellu ce va capeta voturi mai multe. De aru invetiâ numai

mente, ca-ce bonapartistii cresc pre di ce merge totu mai tare!

De pre campulu bataliei d'in Ispa- ni'a insemnamu aici, ca la Vilafranca 12 bataillone de Carliti sub comand'a lui Cucala furu batuti de republicani, pierdiendu 120 morti, una flamura si mai multi prensioneri. Se speramu ca acusi voru fini carneficii, ca-ce Franci'a si-a concentratu trupa la sudu, ca se nu le mai pota fia permissu Carlitiloru a scapa pre teritoriu francesu de armele republicane.

Ghieri'a, 28. Oct. 1874.

Dominica in 25/10. dupa liturgi'a celebrata de Eppulu s'a deschisu sinodulu prin cuventulu eppulu, accentuandu, ca dieces'a fiindu compusa din mai multe parti eterogene: a Transilvaniei, Ungariei, si celle dismembrate de la eppatulu Muncaciului, cu osebite da- tine si institutiuni, n'a potutu affla me- dilocu mai potinte pentru unificarea institutiuniloru ei, decatu prin sinodulu doritu din tote partile, cu concursulu mireniloru etc. Vicariulu Moisiulu, de la Naseudu, lu-saluta pre acestu terrenu, si appromite succursulu si spriginirea sa. Gavr. Manu asfidera din partea mireni- loru; — dupa aceste se alege Comissi- nea verificatoria, din 5 membrii, si se annuncia siedinti'a pre 26/10 la 9 ore In asta siedintia toti s'au verificatu: 60 mireni, 30 preoti alesi, Capituluulu in- tregu, si egumenulu monastirei d'in Bic- sadu; — se alege Comissiunea de mo- tiuni, dupa ace'a se cetesce regulamen- tulu facutu de ordinariatu, carele se primesce in estensiune. — Presiedintele eppu notifica, ca Comissiunile esmise de ordinariatu au prelucratu operate pen- tru facilitarea agendelor sinodului, deci propune se se cetesca si apoi se se des- bata in ordine. Florianu (de la Naseudu) face motiune ca sinodulu se alaga o comissiune de 15. acesta se compuna unu regulamentu seu statutu sinodalu, carele fiindu primitu de sinodulu acestu presentu carele e numai organisatoriu, se se desfaca, apoi cellu urmatoriu allesu pre basea statutulu sinodalu se se demita in agendele speciali, respective regulare a relatiuniloru diecesane. — (Nota bene acest'a s'a decisu la propunerea mea, in- tr'o conferintia privata premersa ser'a in 25. dicandu Naseudenii, ca amu lua- tu-o din gur'a loru.)

Din ast'a s'a incinsu disputa mai lunga; eppulu cerea se se citesca ope- ratele, apoi se se decida ce se se intem- ple cu ele; — popimea dicea, ca acestu sinodu se reguleze tot, stolele, scobile, etc. Că se se curme disput'a singuru Flo- rianu a propusu se se cetesca dara ope- ratele, apoi se se delibere de-odata si preste ele, in legatura cu motiunea lui.

Se da cetire ce loru 6 proiepte:

- 1. Despre constituirea, organisa- tiunea si competinti'a sinodului. 2. Organisiatiunea parochieloru, protopopiatelor si manipulara funda- tiuniloru. 3. Referintiele intre preotime si poporu. 4. Regularea preparandiei. 5. Organizarea trebiloru scolare. 6. Infintiarea unui fondu die- cesanu.

Avendu si noi Oradanii votu con- sultativu eu am dîsu, ca operatele suntu unu materiale bogatu inse crudu, carele trebue datu in man'a unui maestru, se

dee forma si vietia, se prelucre din ellu organismulu unei baserice, carea are se fia un'a, consóna in actiunile ei, deci, asta Baserica trebe se spuna, cari suntu membrele ei organice, (partile constitutive) adeca parochia, protopopiatulu si sinodulu; deci se se constitue de josu in susu; — acésta constitutiune are se-o face o comisiune a sinodului alesu din sinulu ei, neci cà pote se primésca la desbatere operate, cari nu-su eflusulu sinodului; deci se se dee la comisiunea proieptata de Florianu. Dupa mai câte-va vorbiri, operatele se strapunu la comisiunea de 15. constatatoria din: Corolianu, Cartitie, Georg. Manu, Varna, Barbulovicu preoti, si Dr. Mihali, Dr. Colceriu, Vas. Pap de la Simleu, Vas. Buteanu, G. Filepu, Onaciu, Munteanu, Martianu, Florianu, Sim. Stanu mireni. In 27/10. la 3 ore dupa ameadu se deschide siedinti'a si se citește „Statutul sinodalu“ pentru dieces'a Gherlei, in carele se enuncia principiulu, cà Diecesa gr. cat. de Gherla primesce sinodalitatea si se intocmesce pre acést'a basa; apoi incepe cu parochia, continua cu protopopiatulu si finesce cu sinodulu cercumscriindu constitutiunea, organizatiunea si competintia loru; parochia si protopopiatulu are sinodu si senatu; sinodulu se compune din membrii naturali si alesi (cei naturali Canonicii). — Dupa ce statutulu s'a primitu in generalu, s'a luatu la desbatere speciale, — s'a purcesu cu parochia pana la punctulu 10. lit. c), unde se dîce „alegere a preotulu se face prin sinodulu parochialu“ acestu punctu a datu ansa la o discussiune aprinsa; preotimea cu putina exceptiune, (Vicariulu Moisu, si Varn'a) a fostu contra, mireni pro, naseudenii, cà bravi intre bravi cu o dialectica frumosa si energiosa, pre langa alegere, carea este atributulu reprezentantiei si-a sinodalitatei; séra la 8 ore nu s'a potutu face contielegere, deci siedinti'a s'a incheiatu. — *Alta Ad demanatia*, eppulu a chiamatu la sine pre capii partideloru pro si contra, mai allesu pre a parochieloru dismembrate de la Muncaci (95), cari diceau cà su regulate, si nu potu primi alegerea poporului; — apoi prin capacitari imprumutate s'a affiatu urmatoriulu espedientu: „alegere inse va intrá in vietia numai candu sinodulu va face normativulu parochieloru, candu va fi privire la pusetiunea speciale a celloru 95. parochii“; estmodu s'a primitu fara de votisare. — Cine se fia presidele senatulu parochialu: preotulu seu mirénu, iara a causatu disputa, care s'a finitu „cà se se aléga prin senatu.“

FOISIOR'A.

Sistemulu nostru solaru.

(Fine.)

Sorele.

Ce e dar' Sorele? — Unu corpu rotundu, carele are lumina propria, si carele, prin a sa massa immensa de preste 700 ori mai mare de câtu a totoruru planetiloru, se asemene cu unu despotu, in alle carui catušie eterne gemu toti acesti-a, se invertescu in giurulu lui dupa cumu li demanda, dar' pentru aceea si primescu de la densulu mii de daruri nepretiuveri.

Diametrulu cellu adeveratu allu sorelui contine 193,000 miluri, asia dara suprefacia 117,000 milioane de miluri patrato, éra volumulu 3,760 billione de miluri cubice. Scobindu volumulu acellu-a colossalu de la centru incependu, am poté ascunde in scobitur'a lui pamentulu cu lun'a cu totu, dar' acest'a, se fia totu 50000 miluri departata de pamentu si se se misce libera in giurulu pamentulu, ni ar' mai romané d'in globulu sorelui o scortia, a carei grossime ar' fi totu asiá de mare, cà si radiulu de la centrulu pamentulu pana la marginea superiura a lunei.

nonicii,“ s'a facutu motiune se nu fia, ci numai representati prin unu allesu; desbatere mai lunga pro si contra; pre urma si civilii s'au invoitu (din mai multe privintie) si s'a primitu cu 41 voturi contra 26. cu acést'a s'a incheiatu siedinti'a de deminétia.

Iara noi ne mai potendu remané pre acolo, am venitu a casa: eu Siarcadi, adv. Erdeli, Sig. Catoca si Joanu Antal, — pre cari ne-au primitu cu caldura, si fratietate. — Domineca in 25. eppulu a ospetatu pre intregu sinodulu si pre noi; — s'au redicatu multe toaste. Desbaterile au cursu cu seriositate si maturitate, fara estravagantie, fara de personalitati; toti au fostu patrungi de importanta si lucrului si forte ingrigiati de reusit'a sinodului.

Mai multe altadata. Ve salutamu si te sarutu!
Josifu.

Camer'a deputatiloru Ungariei.

Siedinti'a IV. de la 29 Octobru 1874.

Presied. Bela Perczel; secretari: P. Mihali, Ed. Szeniczey, Algornon Beóthy.

Ministri presenti: Bittó, Szapáry, Ghyeczy, Zichy, Tréfort, Pauler, Szende.

Paulu Danielu presinta petitiunea companiei regularei aquarie Bega-temisiana, prin care aceea cere a fi scutita de contributiune si timbru.

Carolu Stoll, pre motivulu actualiei stari financiare incurcata, presinta siese proiecte financiare, cari se recomanda pontru tiparire, spre a se impartí intre deputati, remanandu, cà numai dupa aceea se fia pusa la ordinea dilei discussiunea loru.

Dup'a acesta se anuntia resultatulu sorutinului din siedinti'a trecuta, privitoriu la alegerea celloru 11 comisiuni insarcinande cu gerarea difereteloru agende.

Ministru Pauler depune pre biurulu Adunarei proiectele de lege penala magiara si-ace'a cambiala. — Se primescu cu viia multumire si se recomanda comisiunii juridice spre studiare si referire.

Dupa aceste Camer'a decide, cà in loculu comisiunii de pana acuma, insarcinata cu studierea unui proiectu pentru regularea raportiloru dintre bisericu si stat, care pana acuma inca n'a lucratu nemica, se se alega alt'a mai cumpetente si mai harnica. Alegerea se amana pentru siedinti'a viitoria.

Ne mai fiindu nemica la ordinea dilei, siedinti'a se redica la 1 ora si 1/2 d. am.

Siedinti'a V. de la 31 Oct. 1874.

Presied.: Bela Perczel; secretari: Mihali si Beóthy.

La inceputulu tratatulu acestui'a amintiram, cà mass'a sorelui e mai mare cà a pamentulu pre de 350,000 de ori, luandu suma mai rotanda; impartendu acumu mass'a cu volumulu, aflamu cà dessimea medilocia a sorelui e de patru ori mai mica de câtu a pamentulu; dicemu dessimea medilocia, cà-ce spre centru e totu mai mare si spre suprefacia totu mai mica.

Lectorulu interessatu vá face bene, deca in loculu acest'a se va occupá si cu tratatulu „Analisa spectrala,“ ce l'amu publicatu la anulu 1873 in Telegrafulu Romanu, incependu de la numerulu 20; acolo va affá intre altele mai pre largu despre tesaurii celi nepretiuveri ali sorelui, despre caldura si lumina, asemenea despre insusirile fisice alle sorelui (nrii 40 si 41). Aici ne marginimu a aminti, cà sorele consta din unu sambure centralu solidu seu fluidu, dar' in celu mai naltu stadiu de vâpaia. Acestu sambure e incongiaratu de asiá numit'a fotosfera, a carei temperatura e multu mai mica; acest'a se affa in unu stadiu gazossu din causa temperaturiei enorme a samburelui. Atátu samburelele, câtu si fotosfera custau din materiele acelea cari constituiescu pamentulu, celi alalti planeti si trabantii, unu documentu, cà tote au formatu odata numai unu corpu, — unu chaosu.

Photosfer'a e supussa la revolutiuni

Ministri presenti: Bittó, Szapáry si Pauler.

Presiedintele presinta trei petitiuni: un'a a comitatelor Fehér si Nográd, cari ceru desfiintarea revisoratoru scolare; alt'a totu a acelloru comitate, cari ceru a se detrage diurnele deputatiloru absenti de la camera fara motive si a trei'a a comit. Aradu, care cere integrirea fundatiunei Bibociane.

Andr. Schmauss presinta petitiunea reuniunei advocatiloru din Budapest'a, privitoria la modificarea regulamentulu advocatiale.

Ant. Molnár presinta o petitiune a mai multoru comune, pentru anessarea acellor'a catra infintiandu comitatu Meddiasiu-Seghsiora.

E. Szeniczey presinta raportulu comisiunii centrale, relativu la legea electorale si-ace'a pentru incompatibilitate.

Se decide a se tipari si a se pune la ordinea dilei in siedinti'a viitoria. (Marti.)

Dupa acést'a se verifica alegerea deputatiloru Gav. Sós si G. Csermadák.

N. Szedorékényi presinta opiniunea separata a comisiunii a nou'a, relativu la propunerea comisiunii centrale in causa' legei electorale.

Siedinti'a se redica apoi la 2 ore si 3/4 d. am.

Siedinti'a VI. de la 3 Novem. 1874.

Presied. Béla Perczel; secretari: Mihali si Wächter.

Ministri presenti: Bittó, Ghyeczy, Szapáry, Pauler si Szende.

Presiedintele presinta adres'a comitatulu Torna, care cere desfiintarea revisoratoru scolare; apoi adres'a comit. Fejér relativa la detragerea diurnelor deputatiloru absenti de la Cam. fara motive; mai departe adres'a comit. Crasn'a, prin care se cere pre de o parte desfiintarea revisoratoru scolare, pre de alta parte absolvarea de serviciulu militarulu a eleviloru de preparandia si-a invetiatoriloru aplicati in posturi.

Vinc. Brogyányi interpeledia pre ministru lucrârilor publice, pentru destituirea cons. reg. I. Markhót din postulu de agentu guvernialu allu societati de assecuratiune din comit. Nyitra si Vágh.

Lud. Horváth presinta raportulu comisiunii centrale asupra modificarei facute de camer'a magnatiloru in legea incompatibilitati.

Se decide a se tipari si a se impartí intre deputati.

Andr. Schmauss presinta raportulu comis. centr. asupra modificarei facuta de Camer'a magnatiloru in legea notariate-loru publice.

terribile; nece idea de a le poté asemená cu cele din atmosfer'a pamentulu. In marea acest'a de lumina, — in photosfera observamu adesse ori, cumu se nascu si é' disparu in pucine dile nisce pete, a caroru diametru e si de cincí ori mai mare de câtu allu pamentulu. Aprope de potele acestea observamu nu arare ori tienuturi estense din sore, pre cari le caracterisesa una lumina mai intensiva mai limpede, si care de aceea le si numimu „facle“. Ceea lalta parte a sorelui, carea e libera de pete si facle, inca nu e in una forma de luminata, ci e preserata — cumu ammu dice — cu nisce puncte variabile. Unele pete se ivescu si disparu rapede, altele inse dureza timpu indelungatu, pana si câte siesse luni.

Ce se tiene de marimea loru, ele suntu mai mari seu mai mici, dupa cumu suntu mai aproape ori mai departe de centrulu sorelui. S'au vedutu si pete, a caroru suprefacia fú mai mare pre de 77 ori de câtu a pamentulu, ma, si de acelea, cari intrunecara sorele mai multe dile, dupa cumu ni-spune Albufaradge pre la anulu 535. Ni potemu dar' intempui ce revolutiuni enorme trebie se se intemple in photosfera. — Colorea acelloru pete e rosfa inchissa, é' formele loru suntu forte varie, asiá in câtu nu potemu observá la densele nece una regularitate. E de insemnatu la pete, cà tote au unu punctu centralu mai

Se decide de-asemenea a se tipari a se impartí intre deputati.

Petru Matuska presinta raportu comis. centr. asupra modificarei facuta Camer'a magnatiloru in regulamentulu vocatiale, care de-asemenea se decide a se tipari si a se impartí intre deputati.

Ant. Molnár presinta referatulu comisiunii petitionarie in causa' petitiuniloru ascernute acestei comisiuni. Se decide se pune la ordinea dilei pre sambata' toria.

Urmédia ordinea de dí: desbaterea getului Camerei pre lun'a curenta. Se mitte fara discussiune.

Dupa acést'a se pune n' discussiune portulu Comisiunii centrale asupra modificârilor introduse de Camer'a magnatiloru in legea electorale.

Frid. Wächter citește modificatiunea introdusa la §. 5. privitoriu la consula deleanu.

Bar. Gav. Kemény presinta niunea separata a sectiunii I. si III. acesta cestiune si cere mantinerea modului introdusa de Camer'a magnatiloru.

Minist. Jul. Szapáry vorbesce pontru respingerea acellei modificatiuni si pre deputatii ce voru a mai luá cuvântu se fia câtu se pote mai objectivi si se atraga cestiunea nationalitatiloru in discussiune.

Jul. Horváth sustiene modificatiunea Camerei magnatiloru.

Aless. Romanu, luandu cuvântu se mira de-atâta opositiune ce se face insemnatei liberalitati, prin care s'a in dussu acelle d'abié 2% in acestu §, candu modificarea camerei magnatiloru volva o reducere de 8%. Dupa acést'a lemisédia cu baronulu Kemény; in fine chiaia astufelu: Rogu pre d-nii deputatiloru, cà in interessulu bine intielessu allu triei, se nu considere numai interesele unei séu altei'a nationalitati si se nuncie o decisiune egoistica, deorace' tic'a egoismulu e multu mai daunosu truo natiune, decâtu pentru individi. gati de séma, cà dupa ce ati votatu odata in acésta cestiune, astadi aveti d'ria de onore a ve mantiené votulu. E dar' pre on. Camera se respinga atátu dificare Camerei magnatiloru, câtu si niunea separata a minoritati.

Br. Stef. Kemény se espector contra opiniei si dice, cà poporulu e massa barbara, prin urmare d-sa nu se sustiena de câtu supremati'a imbracgiolgiu si catifea. Se pronuncia pontru dificare Camerei magnatiloru.

Dem. Bonciu dice, cà d-sa condusca atátu ultraismulu nationalitatiloru facu magiarii, câtu si ultraismulu magiarii facu cu nationalitati. Dupa acést'a con-

intunecosu; partea, care incongiuria pamentulu acest'a, o numimu penumbra seu bra secundaria, spre destingere de pamentulu cel'a, carele se numesce umbra principalu.

Cà la tote in natura, asia se observu la petele acele nisce legi. Schwabe din sau si Wolf din Zürich au affatu, cà pete se inmultiescu si scadu regulatu in una rioda de 10 pana la 11.5 anni, si cà multiendu-se le cresce suprefacia, é' diendu le scade si aceea. Apoi Carré a observatu, cà petele se estendu in câte 20° spre nordu si sudu de la centrulu sorelui, apoi dupa unu timpu ore disparu de aici, seu mai bene distremuta mai spre nordu resp. spre sudu cu 20°, de unde apoi nisuescu éra si apropiá de olalta, a se contrage si si de nouu loculu cellu de 'ntaniu si apoi repetiescu fenomenulu mai departe; de Wolf asemenea totulu cu nisce traci cari curgu de la poli spre ecuatoru a deratu, unu ce analogu cu venturile de passate. Totu celi doi astronomi de s'assu au mai observatu, cà de câte observesce langa una péta alt'a noua, totu de-un'a appare in partea ostica, scadiendu suprefacia celei de 'ntaniu, ace a cestei'a; — atâte studie asupra petiloru avura unu resultatulu splendidu, si st'a e rotatiunea sorelui in giurulu t

gile magiare pertru contributiunea pa-
lului nu contienu nici cellu mai palidu
eptu despre ceea ce este adausulu la con-
tiunea pamentului. D-aa se pronuncia
ru testulu votatu de Camer'a deputatiloru.
Cestiunea se pune apoi la votu si se
nge modificarea Camerei magnatiloru cu
voturi contra a 67, mantienendu-se
felu testulu votatu de Camer'a depu-
toru.

Urmédia punerea 'n discussiune a mo-
ariloru introduse de Camer'a magnatiloru
12 si dupa ce vorbescu deputatii E.
monyi, C. Tisza si min. Szapáry, se
nge si acesta modificare cu 63 voturi
tra a 61, admitiendu-se inca, spre com-
tarea si mai liberala a §-lui, urmato-
ur emandamentu allu lui E. Simonyi:
i alogatorii, cari voru dovedi pana 'n
a alegerii cu conduc'a de contri butiune
si-au refuitu darea de pre anulu ante-
u, sunt admisi la urn'a electorale.

De-asemena se respinge si modificarea
merii magnatiloru introdusa la § 13, si
abatuta de deputati Ferd. Szeder-
nyi si Stef. Teleszki.

Astufeliu din tote modificarile Camerei
gnatiloru abid se admissera unele mai nein-
mate, facute la §§ 81, 82 si 99.

Ordinea di fiindu cu aceste epuisata, se
vide pentru siedinti'a, viitori'a care se va
depoimane, a se pune 'n discussiune modi-
ficarile Camerei magnatiloru introduse in legea
compatibilitatii, notariatelor publice si
regulamentulu advocatiale.

Siedinti'a se redica la 1 ora si 50
minte.

Politic'a Strabuniloru.

Nimicu mai interesantu, de câtu a stu-
diu, resfoindu anallele nostre istorice, siste-
mulu politicu allu acelloru, cari au sciutu se
ceca prin atatea nevoi grele si se ne con-
ve pana asta-di limb'a, religiunea si na-
tionalitatea. Acestu studiu este cu atâtu mai
interesantu, cu câtu vedemu sustienendu-se
e anii totu felulu de teorii in acést'a pri-
ntia si pretendiendu-se sã politic'a prece-
data de densii este politic'a traditionala si
ramosesca a vechiloru Domni romani. S'a
retinsu, de essemplu, cã strabunii nostri au
scitu politic'a de rasa, pentru aliantia
poporele de ginta latina. Alaturi cu acé-
a idea, s'a mai disu cã strabunii au lu-
atu si pentru ide'a unei confederatiuni
marene, adica pentru unu sistemul federa-
tu, care se se iea de peru cu cellu d'antatu;
ntu cã ellu este basatu tocmai pre esclu-
anea ori carei ide'i de rassa. S'a sustinutu,
urma, cã Domnii din trecutu ne-au re-
mandatu sã formãmu in totu-de-ana o
arte integranta a Turciei, si s'a luat de

proba pentru acést'a testamentulu lui Ste-
fanu-cellu-Mare.

Acella care va aruncã o ochire impar-
tiala asupra istoriei nostre trecute, se va
convinge pre data cã nimicu din tote ace-
stea nu este adevveratu.

Ide'a de rassa es e o idea cu totulu mo-
derna, o ide: a seclului XIX. Strãbunii
nostri, cari si-iubiau tier'a si limb'a cu de-
votamentu, s'au ganditu negresitu sã se
conserve intacte generatiuniloru viitore. Ei
au luptatu pana la eroismu pentru acesta
opera mare si generosa, si simtiulu lor patri-
oticu a lassatu in istoria pagini illustre.
Dara nici o-data nu a intratu in spiritulu
loru ide'a unei aliantie cu poporele de ginta
latina. In timpu de aprobe cinci secole, cu
ore-cari intreruptiuni, Romanii, poporu de
rassa latina, au fostu uniti cu Bulgarii,
poporu de ginte slava, si au formatu im-
preuna unu imperiu puternicu si gloriosu pana
la finele seclului XIV. candu cadu sub lo-
viturile Turciloru. De la luarea Constanti-
noplei si pana la finele seclului XVII. Ro-
manii versara torente de sange pentru
apara ea Christianismulu in contra Semi-
lunei victoriose. Ei luptara pentru reli-
giune si fara a distinge intre rasele crestine,
cari veniau sã se le dea concursulu.

Asemenea si cu ide'a de confederatiune,
care pote sã se fia buna in unele imprejurari
si pentru unele popore, dara care une-ori
nu face de câtu a slabi fortiele, risipindu-le
si a distruge individualitatea nationala a
poporeloru.

Politic'a Domniloru romani, a acelloru
cari au intielesu adevveratele trebuintie alle
tierrei lor, a fostu o politica de concen-
tratiune si de echilibru. Politic'a de concen-
tratiune, pentru cã ei au cautatu totu-de-
un'a intarirea si prosperitatea elementulu
puru romanu, in locu de a risipi fortiele
natiunii pentru formarea de confederatiuni
eterogene, cu popore, a caroru limba, mora-
vuri si civilizatiune nu au ceea mai mica
similitudine cu limb'a, moravurile si civili-
satiunea nostra. Politic'a de echilibru, pentru
cã in fati'a inamiculu Domnii romani nu
s'au uitatu nici la rassa, nici la religiune,
nici la limb'a poporeloru, cari puteau sã ne
viaa in ajutoru; ci, aliandu fortiele tierrei
cu fortiele acelloru cari aveau acella-si ad-
versaru cu noi, primindu ajutorulu si bi-
nesele din ori ce parte ar fi venit, ei sciau
sã sporesca valoarea resistentiei la momen-
tulu oportunu, fara a angagiã viitorulu
Romaniei.

Sã studiãmu pre rendu faptele Domni-
loru nostri cei mai insemnati, si vomu gasi
aplicatiunea statornica si invariabila a ace-
storu doue principii.

Mircea cellu betranu, care a fostu totu
atãtu de bunu politicu, câtu a fostu da abilu
si curagiosu capitanu, se pote cu dreptu

cuventu numi unulu din Domnii nostri cei
mari. La suirea sa pre tron, prim'a cuge-
tare a lui Mircea a fostu de a radica im-
periulu romano-bulgaru, care caduse in
1392 sub lovitura victorioasa a armelor
Turciei. Ide'a lui Mircea nu erã inse de a
fondã unu Statu federativu compusu din
doue elemente streine unulu de altulu. Ur-
marindu regenerarea vechiulu imperiu allu
Assaniloru, ellu nu urmariã in realitate de
cãtu reunirea sub sceptrulu seu a Romani-
loru d'in Bulgari'a si din Moldov'a cu Ro-
manii din Valachi'a. Noulu Statu erã darã
in conceptionea intieptulu Domnu unu
Statu unitaru, unu Statu puramente romanu.
Visulu lui Mircea erã intarirea elementulu
nationalu si independinti'a tierrei.

Candu inse, cu tote cã invingendu la
Rovinu pre nebiruitulu Bajazet, potu sã
vedia prin ellu insu-si fortia cea mare a
Turciloru, Mircea gasi prudentu a adormi
pentru câtu-va timpu furorea Otomaniloru
si incheiã tractatulu de la Nicopole (1292),
prin care asigura Romaniei concursulu fortie-
loru turcesci in schimbulu unui micu tri-
butu annualu. La adapostulu acestei protec-
tiuni puternice, Mircea potu sã organizeze
in linise tier'a, si sã formeze, cellu d'an-
teiu in Europa, o armata permanenta, in
care fia-ce cetatiunu erã unu soldatu.

Dupa ce consacra prin unu tractatu cu
Port'a drepturile suverane alle tierrei, dupa
ce organizã si intari Statulu, Mircea incepu
sã se gandesca la interesele religiunii si alle
ntregei chrestinatati, amenintate atunci de
musulmani. Duoi ani dupa tractatulu de la
Nicopole, ellu facu o aliantia cu Ungurii in
contra lui Bajazetu (1395). Imediatu dupa
acést'a, se uni cu ducii Ardealulu si Mol-
dovei contra aliatulu seu Sigismundu, merse
apoi din nou contra Turciloru, pre cari i-
urmari pana la Adrianopole, si scapã pentru
cãtu-va timpu tier'a de tribut.

Eata in cate-va cuvinte politic'a lui
Mircea-Voda. Aliantia alternativa cu popo-
rele, cari puteau sã i vina in ajutoriu, lupt'a
continua si neintrerupta pentru religiunea si
nationalitatea Romaniloru, absentia ori-carei
idei de politica de rassa sãu de confedera-
tiune dunarãna, organizatiunea tierrei in
intru.

Sã trecemu la Stefanu cellu Mare, Dom-
nulu Moldovei. Cã si Mircea, Stefanu se
bate in timpu de 40 anni cu Ungurii, cu
Tatarii, cu Polonesii, cu Turcii, cu Roma-
nii, se aliãza apoi cu Poloni'a, conserva o
stricta neutralitate in lupt'a dintre Poloni'a
si Ungari'a, si murindu consiliãza pre Mol-
doveni a se supune de buna-voia Turciloru.
Negresitu, deca Turci'a nu ar fi fostu la
acea epoca unu Statu puternicu si ingrozito-
toru pentru intrãg'a crestinatate, deca pre
de alta parte Stefanu ar fi gasitu la popo-
rele din giurulu seu unu spriginu seriosu si

statornicu, nici odata marele Domnu, care
priimise de la Pap'a titlulu illustru de sol-
datu allu lui Christu, nu ar fi povatuitu
pre supusii sei sã se inchine Semi-Lunei.
Dar, vedindu cã Sultanii occupa partea cea
mai frumoasa a Europei si a Asiei, si cã,
nemultiamiti de a stã pre tronulu impera-
tiloru bizantini, ei cauta a cuceri totu pa-
mentulu, Stefanu întorce ochii catra popo-
rele chrestine. Acolo gasesce pre Unguri
deja supusi puterii musulmane, pre Germa-
ni'a prea multu ocupatu cu dificultatile ei
interiore, se teme de slabiciunea si de in-
constantia Polonesiloru, si deplorandu acé-
sta trista stare de lucruri care lu-silesc sã
remãe isolatu in faci'a Coranulu. Stefanu se
reagineza, se supune puterii fatale a im-
pregiariloru si nu vede altu asilu de
cãtu in suzeranitatea Turciei. Tristetia lim-
bagiulu la unu omu cu sufletulu asia de
orgoliosu, precum erã Stefanu cellu Mare,
probãza indestallu, cã, daca s'ar fi potutu
aliã cu un'a din celle trei puteri crestine
din giurulu seu, sãu daca ar fi potutu for-
mã unu Statu Romanu tare si puternicu,
ellu ar fi continuatu a luptã contra Turci-
loru. Testamentulu lui Stefanu este unu
monumentu remarcabilu de intieptiune si
de patriotismu. Nu se vede in ellu nici un'a
din acelle ide'i, ce ni se predica astadi. Nu
este vorb'a nici de aliantia cu poporele la-
tine, nici de confederatiune dunarãna. Nu
este vorb'a in testamentulu lui Stefanu de
cãtu de marirea si de independentia ele-
mentulu romanu. Si pentru a ajunge acolo,
Stefanu cauta spriginulu seu ori unde crede
cã pote sã lu gaseasca, la Turci, la Unguri,
la Germani, la Polonesi, fara distinctiune
de rassa sãu de religiune, dar tot-dé-una cu
ide'a de-a nu se contopi cu nimeni si de-a
formã unu Statu deosebitu si suveranu.

Michaiu Vitãzulu continua in modulu
cellu mai gloriosu oper'a inceputa de Beta-
nulu Mircea si de Stefanu cellu Mare. Ellu
nu urmaresce nici ide'a de-a adunã la unu
locu popore deosebite prin aptitudinile si
aspiratiunile lor, nici idea aliantiei cu
popore latine, care nu poté sã ne fie de
nici unu folosu. Ellu cauta puterea sa nu
mai in sorgintile elementulu romanu, ellu
lupta pentru religiunea si nationalitatea ro-
mana, pentru independinti'a si unitatea Sta-
tulu. Favorisatu de fortuna, ellu reunesc
intr'unu momentu celle trei provincii alle
Daciei sub sceptrulu seu, si priimesce
omagiile Sultanulu. A! deca Michaiu ar fi
potutu sã aiba nu mai multu decãtu doue
vieti de omu: Romania ar fi fostu inoa de
multu aceea ce voeace sã fia si ce va fi de
siguru intr'o di!

Politic'a nationala a romaniloru a fostu
dara totu-de-una o politica de echilibru.
Domnii Romani au schimbatu pre aliantii
loru, dupa timpuri si imprejurari, cautandu

le, carea s'entempla, cã si la celle a-lalte
arti constitutive alle sistemulu nostru so-
ru, de la apussu spre rassaritu in timpu
de 25 dille si cam 17 ore de ale nostre.
Impulu acést'a e forte greu de calculatu
a acuratetia, de ora-ce petele se misca
arte variu; dupa cumu veduramu unele
de la ecuatoru spre nordu si inderatu, al-
de cã si sorele paralelu cu ecuatorulu, er
tele chiaru in direptiune opussa, ma,
tele apoi se rotescu in giurulu unui punc-
Deci inca odata intonãmu, cã aceste se
entempla tote in urm'a revolutiuniloru cel-
ru infricosiate din fotosfera.

Ce se tiene de originea acelloru pete
semnãmu aici doue pãreri. Kirchhoff dice,
in fotosfera se intempla scambãri mari
de temperatura, cã si in atmosfer'a pamen-
tulu; de aici se producun apoi unu feliu de
ori, cari impiedeca lumin'a semburelui
vapariatu. Partea cea umbrita a fotosferei
apoi se recesce — deca ni-e permisus se
dicemu asia — totu mai tare, prin ce apoi
se producun in giurulu noriloru celoru gro-
re, adeca a peteloru alti nori mai subtili,
cari formeza asiã numit'a pe numbra. Her-
schel si Wilson suntu inse de parerea, cã
sorele constã din una mare de lumina, din
partea cea mai superioara numita photo-
sfera; sub acést'a se afa unu fluidu forte
elasticu si transparentu; mai afundu apoi
se pãtura intunecata si numai sub acést'a

apoi sorele, carele e unu corpu solidu opacu.
Intemplantu-se acumu in fotosfera ore cari
revolutiuni, acést'a se desface, in ea se pro-
ducun nise pesceri adanci pana la fluidulu
celu transparentu; paretii acelloru pesceri
constau din materi'a acea luminosa a photo-
sferei si reflecta lumin'a loru in fluidulu
cellu transparentu, prin care apoi se vede
pãtura cea intunecata si prin acést'a apoi
semburele celu opacu, adeca sorele, carele
formeza semburele petei, er partile, prin
cari nu se vede semburele sorelui, formeza
penumbra.

Considerandu inse, cã teori'a lui Kirch-
hoff si-are de basa chemi'a si analis'a spec-
trala, din parte-ne sustienemu pre Kirch-
hoff, cu atâtu mai vertossu, cã dupa den-
sulu se pote esplicã si mai usioru nascerea
planetiloru din sore.

Scrutandu mai departe sãrele, trebus
se ne oprimu la fenomenele, ce ni-se ive-
scu pre timpulu intunecimiloru de sore. De
ora-ce in privinti'a acést'a nu s'a constatatu
pana acumu mai nimicu, si afora de aco
nu ni-stau la dispositiune figurile, ne mar-
ginimu a aminti numai, cã acoperindu lun'a
pre sore, in giurulu ei se ivesce asiã nu-
mit'a „corona“, a carei lumina de la marginea
lunei incependu si-pierde totu mai multu
din intensitate, pana candu dispare cu to-
lu; s'au mai observatu apoi totu pre tim-

pulu acel'a asiã numitele „protuberantie“,
cari se naltia preste fotosfera si ajungu
preste marginea lunei pana la naltime si
de 24000 miluri — Ce suntu si cumu se pro-
ducun aceste protuberantie, nu scimu; cei mai
multi astronomi sustienu, cã appartienu
chiaru semburelui centralu allu sorelui.
Dupa cumu vedemu mai remane inca
multu de doritu facia de insusirile so-
relui, dar' si aceste ni-le vã chiarificã ve-
nitorulu.

Amu vedintu mai süssu, cã planetii se
misca in giurulu sorelui, numai d'in caus'a
atractiunei acestui-a. Dar' planetii inca po-
siedu atractiune, prin urmare si aceea vã
lucrà asupra sorelui, si lu-vã constringe sã
desemneze in giurulu fia cãru planetu câte
o ellipssa, numai câtu ellipsele acestea voru
fi forte mici, facia cu cele ce le desemneza
planetii in giurulu sorelui, sau computandu
tote ellipsele acelle mici, resulta pentru
centrulu sorelui una calle de totu compli-
cata, carea nu o potemu calculã, de ora-ce
nu scimu miscãrile absolute alle planetiloru
in universu. — Sorele mai posiede inca
una miscare; acést'a ni-o spune chiaru ro-
tatiunea lui in giurulu ossiei, cumu si rota-
tiunea planetiloru. Acesta rotatiune nu s'a
potutu produce, fora numai deca prossuppu-
nemu, cã pre candu totulu erã unu chaosu,
una putere ore carea a lovitu mass'a aceea
in direptiunea unei secante; prin acést'a inse

a capotatu sorele si una putere progressiva
si in urm'a ei inaintea prin universu, tra-
gundu dupa sene intrugu sistemulu seu. —
Aici nu ne potemu oprì, fora se dicemu —
ceea ce la totu casulu e permisus, cã-ce uni-
versulu e nemarginitu — cã sorele nostru
inca pote sã formeze pentru universu chiaru
aceea, ce suntu planetii pentru densulu.

Veaculu nostru a constatatu dejã, cã
nu pote sã fia altu-cev'a caldur'a, de câtu
eflussu a miscãrei; asi'a dara, caldur'a ce o
verssa sorele prin imperiulu seu, inca pro-
vine numai d'in miscarea elementelor, ce
constituiescu sorele. De aici resulta, cã sorele
si-pierde totu mai multu d'in puterea s'a
vitala, prefacundu-o in caldura, si cu tim-
pulu consumandusi-o tota, vã deveni unu
corpu solidu, inse rece. Acestu periclu se
pote delaturã numai, deca sorele vã fi re-
compensatu cu poteri vitali noue. Scimu, cã
universulu e plinu de meteori; acest'i a se
misca in giurulu steleloru fipte si a planeti-
loru, chiaru cã si planetii in giurulu sorelui.
Ajungandu apoi meteori in apropiarea pla-
netiloru, acest'i a i-atragu se-si paresca
cursulu, si astu-feliu cadu pre eli, apren-
dienduse, dupa cumu vedemu la pamentu
mai in tote noptile. Deca sorele e multu
mai mare de câtu toti planetii, cu câtu mai
multi meteori trebuie se cadie pre densulu,
rostogolinduse spre suprefaci'a lui cu o ce-
leritate enorma — amintimu aici, cã pre

oportunitatea înainte de tôte si neurmarindu nici o idea abstracta, pentru cá tient'a lorú suprema erá prosperarea Statului Romanu. Ei nu au mersu inse nici odata cu echilibrarea intereselorú pana a voi se contopesca elementulu romanu in confederatiuni de ginti deosebite, unde ellu ar fi potutu fi absorbitu cu timpulu. Ei au urmatu in acésta privintia o politica unitara, o politica de concentratiune.

Pana la ce punctu impregiurárele de asta-di alle tierrei ne dictoza se ne departámu de politic'a traditionala a Domnilorú romani? Acest'a este o cestiune complexa si dificila. Romani'a, este adeveratu, nu mai formeza asta-di unu Statu slabu si aruncatu fára nici unu sprijinu la frontier'a imperiului Ottomanu. Ea este unu Statu civilisatu, pusu sub garanti'a colectiva a tutoru Puterilorú cellorú mari. Nu este inse mai putienu adeveratu, cá, tocmai din acestu punctu de vedere, Romani'a are unu interesu capitalu a nu se pune in lupta cu nici un'a din aceste Puteri, cari i-au asiguratu esistentia si i-au garantatu autonomi'a. Ea trebuie se priimesca binele ori de unde i-arú veni, se nu refuse concursulu nici unei puteri, de cátu atunci, candu acellu concursu i-s'ar oferí cu pretiulu drepturilorú si intereselorú séle, se caute a se desvoltá si a se intari in intru, se apere cu ori-ce pretiu prerogativele ei de suveranitate.

Acest'a a fostu si va remané adeverat'a politica romanesca!

Blasiu, *) Oct. 1874.

(Continuare.)

Si parerea Rssmului D. T. Cipariu, si si cererea mea de reasummare a cauzei in siedinti'a din Maiu 27. au cadutu; inantea Veneratului Consistoriu bagusema a preponderatu prospectulu, cá dora Turdenii totu-si voru fi mai crestini facia de padurile dominali; mai departe cá Brettareaci nice pan'atunci nu dedussera Cautiunea stipulata decátu un'a necompleta si necuratita de rane; si póte mai vertosu a preponderatu ap'a tenita deasupra gatului atátu in gradin'a Metropolitaná, cátu si prin Blasiu, unde se ruinassera si case, si in hotarulu Blasiului, si a Vezei, unde stricá campurile, din care cauza aceste doué commune amenintiau cu pretensiuni de desdaunari; si cátra tóte aceste póte s'a mai adausu, cá despre Brettar s'a audítu, cumca s'aru fi laudatu cá bine cá a potutu recurge in contr'a reducerei gatului; cá-ci va trece tempulu lui de arenda pana va soái lucrulu la reducere; prin urmare s'a aflatu bagusema a fi

*) Vedi Nri preced. Red.

sóre cade unu corpu in ana secunda cu o celeritate de 480 urma, pre candu aceea la pamentu face numai 15 urme; — dupa ce au ajunsu odata pre sore si-pierdu celeritatea adeca poterea vitala, si acest'a se streforma in caldura: prin urmare sorele si recapeta caldur'a ce o impartiesce prin sistemulu seu. Dar mai multu; universulu e provediulu cu una materia de totu fina, cu aetheru acest'a, de si forte incetu, dar totu impiedea ori ce corpu cerescu in cursulu seu, i-scarese celeritatea, constringe asiá dara si pre planeti se percurga in giurulu sorelui cáli totu mai scurte, pana candu in fine si-afia toti momentulu in sinulu corpului, care i-a nascutu, i-a provediutu cu viatia si cu atáte daruri nepretiuivere in decursu de milione de ani; acést'a se intempla firesce numai cá se redée soarelui poterea vitala, de carea s'au folositu, si carea acumu o voru intrebuintiá alte corpuri ceresci nascute éra-si d'in sinulu sorelui. — Aici nu potemu tacé, fora se aducemu aminte onoratorilorú lectori, cá una analogia cu acést'a aflámu si pre pamentu. Pamentulu prin bunavointi'a sorelui produce pre sinulu seu scimu cáte varietáti. Intre nenumeratele fiantie a produsu si pre omu. Cáte mil si milione de floricele si plante se desvolta numai in una véra! Plantele se cocu si sustienu viati'a animalelorú si cu aceste la ollata a omenilorú! dar vedemu in totu mo-

de lipsa, cá intrebarea staverirei mesuriei eazului se se smulga d'in man'a dirigatorilorú politice; si aducandu-se in intrulu barrierilorú dreptului privatu allu fondului proprietariu, se se limiteze in interesulu scourgerei cátu mai grabnice a teurilorú de deasupra eazului séu gatului, si prin acea se se taie callea pretensiunilorú de desdaunare; ce prin lassarea morei la Brettar se se póteá ajunge; pentruca e. lu aveá una mesura de reducere, cu care nu s'a potutu ajunge scopulu.

Si crutiarea padurilorú dominali, ce o promitteau tare Turdenii, inca trebuie cá si-a avutu rolulu seu in decidere; pentruca aceste doué mori, mor'a de la Mauarade cea metropolitaná, lemnele de focu pentru curte, pentru cocere de pane la studentii, pentru ingradiri, edificari dominali, la scolele normalii, pari la viniéle celle mari si neroditorie dominali, mai unele daruri la DD. Canonici, Professori, si inca unii altii, ce le impune sustienerea dignitatii metropolitului, competintiele de officiali si servitori de a curtii metropolitane, si inca cáte si mai cáte cereri si cersiture de la o multime de sate, ce tóte stau in capulu padurilorú dominali metropolitane, tóte la olalta de una estensiune bagatella numai de 1500 juguri, mai tóte taiate inca de mai dinante: — aceste nu sunt de locu unu jocu asiá de usioru de jocatu, precumu este de a se arruncá din partea idiotului sferuariu din Blasiu calumnie candu asupr'a unui-a, candu asupr'a altui-a, — ellu cellu in tóta privintia mai peccatosu si interessatu, — cu sfaturi mari, ce n'ajungu un'a cé, a degarata, qui ignotos fallit notis est derisani.

Destullu cá la 27. Maiu, sub Nr. 834. cons. contractele arendasilorú din Blasiu si Petrisatu s'au declaratu de nulle, si mi-s'a demandatu se facu preinsciintierea, cá pana candu mai au se remana morile la respectivii arendatori; — éra sub Nr. 835 in acésta siedintia s'a emissu una commissiune statatória din Insp. silvanale Gaibel si mine sub presidiulu Rssmului D. E. Vlass'a Can. metrop. pentru preluarea morilorú la tempulu defigundu de mine si transpun rea lorú, déca va fi cui.

Aceste concluse mi-s'au immanuatu numai in 5 Iuniu, candu de locu am si defiptu tempulu de preluare a morilorú pre 10. Iuniu dupa amedia-di la 4 óre astellu, cátu fostii arendatori se-si continue culegereá de vama pana la 12. óre nóptea intre 10. si 11. Juniu, spre a fi limpede cu tempulu pentru casu de desdaunare, decum-va aru cugetá, cá Ven. Consistoriu si-a calcatu detorintia contractualá; — si despre acést'a am incunoscintiatu scrissalamente atátu pre arendatori pre toti de la ambele

mentulu, cá dupa ce si-au jocatu roll'a, floricele, celle a-lalte plante, aniele si omeni tóte se rentorce in pamentu, de unde s'au desvoltatu numai, cá se restituiesca pamentulu binefacerele care le-au gustatu; de aceste se bucura mai de parte alte generatiuni. Acestu jocu allu naturei, ce-lu vedemu aici in miniatura, se intempla si cu sistemulu nostru solaru, si — pote cu intregu universulu. Sistemulu nostru solaru nu e d'in veci, cumu lu-vedemu astá-di, prin urmare neci cá vá durá in veci; planeti, asteroidi, trabanti etc. totulu se vá rentorce éra-si in sore, si forti'a va dá apoi anea la nascerea altui sistemulu. Pre noi nu ne intereseza, candu se vá intempla ast'a, dupa mii, milione, bilione s'au ce mai scimu noi cáte *lione* de ani; scienti'a a constatatu, cá acést'a trebu-se se intemple, de ora-ce constitutiunea insasi e de asiá. Maestruulu cellu mare a vroitu si a dispussu asiá: mintea nostra cea marginita nu pote de cátu se admire varietátile sublime, ce se petrecu in micu si mai sublime in mare, si se adoreze necinetatu intieleptiunea acelui-a, in allu cáru officina n'o se potemu, si nece cá vomu cercá se intrámu si se-i cautámu secretele vre-o odata.

Vienn'a, 1874.

T. Cioctea.

mori, cátu si pre ceilalti membri ai commissiunei emisse.

Totu prin conclusulu Nr. 835. mi-s'a demandatu se me ingrigescu a capeté intreprinditori pentru ambele mori pre langa conditiunile in essenti'a de pan'acumu; dar' pentru mor'a din Blasiu anumitu cá in lunele Juniu si Juliu se scobora gatulu incátu se nu mai remana teuri deasupra; sub care conditiune se potú legá Contractulu pre 6. anni pentru acést'a móra si se lu-substernu pentru ratificare; éra de n'asiu poté capeté intreprinditori: se elocu morile pre callea licitatiunei publice.

Sciindu io despre acestu conclusu inca d'in diu'a aducerei lui: la 3. Juniu am si scrissu Turdenilorú cá acumu dara se stee gat'a, inse cu ce-va si stramutari in privintia offertului lorú, carii adeca le decisersera Ven. Consistoriu.

M. . . si P. . . din Turd'a póte voru mai avé acea epistóla a mea din 3. Juniu 1871. — potú a-i dá publicare; si apoi Ven. Consistoriu va sci ce se fáca cu mine, déca aceea nu-i scrissa strictissime dupa indrumarile, ce mi-s'au datu din siedinti'a consistoriala tienuta in 27. Maiu 1871.

Dar' io de alta parte prevediendu, cá acumu cu Turdenii, — din caus'a schimbării in unele puncte a offertului lorú prin V. Consis oriú, — va intrá la medilocu si va trebui se intre togméla noua, si sciindu cá vorbele si tienut'a la imbiere sunt cu multu mai eficace, candu are un'a séu alt'a parte si medilócele amerintiatóre, precumu d. e. candu imbiatoriulu are mai multi cumpertori: m'am ingrigiu de locu cá se nu stee radiemata sórtea morei numai in Turdeni la acesta togméla noua; drept'aceá nevendiendu-mi nimenui secretulu, cá de la V. Consistoriu amu indrumarea a chiamá pre Turdieni la conditiuni ce-va-si diferitórié de offertulu lorú, si la casu de lipsa a poté castigá alti intreprinditori spre a le elocá mor'a pre langa conditiunea sciuta de scoborire grabnica a gatului, pre 6 anni acést'a din Blasiu, si pre tempulu restante pana in 31. Dec. 1873. cea de la Petrifaleu, unde gatulu érá scoboritu; — pana candu de una parte in Juniu 6. am inceputu a procurá immanuarea si espedarea preinsciintierei de abdicere pre sam'a fostilorú arendatori din ambele mori cu terminulu perfiptu pentru esirea Commissiunei spre preluare: de alta parte pre R. . . si M. . . dintre fostii arendatori de la Petrifaláu, cu carii adeca fussemu si la Turda, inca din 27. Maiu mi-i-am fostu deobligatu prin unu offertu scrissale scossu de la ci, cá la casu candu n'aru vol a preluá Turdenii mor'a de la Blasiu cu conditiunile de pan'acumu, adeca 5500 fl. pre annu, piestele se remana numai 4. se se platésca arenda pre cáte 3. lune inante, arenda se dureze de la preluare 6. anni, se dee vadiulu si cautiunea contractualá, si apoi inca in acésta véra se scobóra gatulu de la Blasiu la mesur'a pretinsa de apele de asupr'a gatului: ei se fia detori a o preluá acea móra sub aceste conditiuni; pentruca n'am voitu se lassu pre V. Consistoriu se remana intre 2 scaune pre josu, care nu se aduna in tóte dilele, si facia de unii officiali ai sei tiene cáte una data si la principiulu „Mitte sapientem“; — despre mor'a de la Petrisatu apoi n'am avutu nice una indoiéla, cá aceea se va poté elocá, éra in casulu din urma totu lui R. . . si M. . . carii aveau una gramada de bani bagati in gatulu ei.

In 6. si 7. Juniu eramu ocupatu cu preinsciintiárile, espedarea si imanuarea lorú, si acceptamú respunsulu Turdenilorú la epistol'a provocatoria din 3. Juniu.

Si ce se vedeti! in 8. Juniu mi-vine de la M. . . din Turd'a una epistóla formalu grobiana, in care se provóca la contractulu seu legatu cumu díce cu V. Consistoriu cu gur'a, si cu mine in scrissu; adeca convorbirea ce a avut'o inantea Veneratului Consistoriu la inceputulu lui Aprile, si offertulu, ce i l'amú scossu io in 6. Maiu dintre carii, dupa natur'a lorú, in unu obiectu atátu de momentosu, nice n'a potutu fi nice unulu socotitu nice pre departe de contractu; — cu sciinti'a acestui omu, cugetamú, inca am procopsit'o.

In siedinti'a din 10. Juniu, pre ce pre dupa médiadi la 4 óre érá defiptu tóminulu se éssa Commissiunea la faci'a lorú, pentru preluarea morilorú deocamdata tóta intemplanca sub administrare domsteca, am referatu in faci'a Veneratului Consistoriu cu gur'a lucrulu neasceptatu treventu cu Turdenii, si am produsu epistol'a lui M. din Turd'a, care cu parere reu a devenitu ignorata, si io am devenit indrumatu sub Nr. 877. de nou, cá se ingrigescu de intreprinditori, carii se scobóra de locu gatulu Blasiului.

(Se va continuá.)

Brendusiani.

Vistea-infer, 20/10, 1874.

(Una episoda memorabile din districtu Fagarasiu.) Unu proprietariu romanu, unu batu intelligente de V. . . . din V. . . . care solvesce dare de pamentu pre fia annu in summ'a de 125 fl. di un'a scouedieci si cinci fl. v. a. si, pre bas'a rui-a in an. 1871. intrasse cu votu virile representantia municipale districtuale cu casiuena verificarei membrilorú virilisti tomn'a annului 1872. la propunerea unu parinti ai districtului, éra-si romani, spinginti si de alti satelliti, — fuse stersu list'a virilistilorú; si, desí summ'a susmenionata e solvesce si in presente totu-si tase si pre venitoriu scossu. Acum'a acésta nu ar face asiá mare impresiune cá-ci peccatulu infernale „urr'a nedumrita“ e cam latita intre multi romani, de urmatóri'a intemplanca revolta mintea carui romanu cu sentieminte adeveratu mane:

In siedinti'a municipale din lun'a cuta totu acei buni parinti ai districtulu au verificatu de membru virilistu municipale allu districtulu pre unu judanu fá casa, fora mésa, immigratu in comun'a proprietariului susamentitu.

Sé ne oprimu pucintellu la biografiu acestui judanu: inante cu vre-o patru annu venit in V. . . . cá carpitoriu de cismapantofi, etc. dimpreuna cu ver' cáte-va lapóde si mai totu atáti-a copli, — cumu díce mai bine romanesce: „saracu siorecele in zidu“; despre aceea cumu invetiatu pucinu a cetli si scrie in comun'a, unde se afla de presente, se pune aici-a de cunoscuta.

In 1. Ianuariu a. c. a intratu cá batiu séu subarendatore la birtulu erariu din locu (cá-ci arenda o tiene altu judan H. . . K. . . din alta communa invocine precum acést'a se póte vedé din contractu intaritu de Ministeriu) si acum'a pre batiu darei de venitu ce o solvesce, déca nu insiellu, in summ'a de 32 fl. v. a. (bine paraliseza cu summ'a proprietariului suu digitatu) are si ellu locu, dara ce díce e dreptu la mésa verde intre bunii si intileptii parinti ai districtului Fagar. spre representá unu districtu romanescu, candu altu romanu nu s'ar fi aflatu acéca comuna demna de atare onóre. *)

Asiá se intemplá intre parinti romani ai districtului F. . . . O. P.

Burs'a de Vienn'a, 2 Nov. 1874.

Metalice 5%	67.75
Imprumutulu nat. 5%	73.95
Sorti din 1860	108.50
Actionile bancoi	977.-
Actionile instit. de creditu	236.50
Obligatiuni rurale ung.	86.50
„ „ Temisiane	76.50
„ „ Transilvane	74.20
„ „ Croato-slav.	79.-
Londonu	109.75
Argintu	104.75
Galbenu	5.24
Napoleond'or	8.81

*) Se vede cá Dta n'ai ajunsu la intiea civilizatiunei c o s m o p o l i t i c e. Candu tota Europ'a s'au judanisatu, pretindi ca numai peteculu cátu unu batiu si acellu-a inca numai de lemnu, se mana feritu de lepra moderna? Preamal pretindi de la nemesii magiarisati. Red.

ALESSANDRU ROMANU

Propriet. edit. si red. respundiet.